

ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ်

မၤနီၣ်မၤယါတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပုၤဂွံဝိခွဲးယာ်လၢကီၢ်ပယီၤခိၣ်န့ၣ်သဝီပူၤ

လံာ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဖျၢၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်မုၢ်နံၤ

လၢဒိၣ်စဲဘၣ် ၁၀ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ်

တနံၤအံၤ ဒိအမ့ၢ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်ဒိဖျၢၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်မုၢ်နံၤအသိး, ပဝဲကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ် (KHRG) အၢၣ်လီၤလၢ ကဆဲးမၤတၢ်လၢ တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်အဂီၢ် ဒီးဆၢထၢၣ်ဃုာ်ဒီး ကမုၢ်ခဲလၢာ်လၢတၢ်သးတဖျၢၣ်ဃီ အပူၤန့ၣ်လီၤ. ပယီၤသးမိၤစိရီၤ လၢထံကီၢ်တၢ်ပတၢ်ပြးကီၣ်ကးကရၤ (SAC) တီခိၣ်ရိၣ်မဲအိၤခဲအံၤ မၤကမၢ်ဝဲတၢ်ဒုးတၢ်ယၤကွီၢ်မ့ၢ်, ကွီၢ်မ့ၢ်ထီၣ်ဒါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်, ဒီးပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်လၢအဂ့ၤအဂၤသ့ၣ်တဖျၢၣ် အကလုာ်ကလုာ်ဘၣ်ဆၣ် အဝဲသ့ၣ်တဒီးန့ၣ် တၢ်စံၣ်ညီၣ်နီတမံၤဘၣ်. ပဟံၣ်ပနီၣ်ဝဲထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖျၢၣ် အတၢ်ဂဲၤလိာ် ဒီးဒိန့ၣ်အသိး ပအဲၣ်ဒီးလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်အပုၤတဝၢ ကဟံၣ်သ့ၣ်ပာ်သးဝဲဘၣ်ဃးဒီးပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ် အတၢ်အိၣ်သးနးနးကျဲၤကျဲၤလၢ ကီၢ်ပယီၤပူၤ အံၤ ဒီးကဆိၣ်ထွဲမၤသကိးတၢ် လၢတၢ်ကမၤကတၢ်ကွံာ်ဝဲ ပယီၤသးမိၤစိရီၤအတၢ်မၤဆါပယွဲအၢအသိးသီသ့ၣ် တဖျၢၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢသးမိၤစိရီၤဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢ လၢဖျၢၣ်အါရံၣ် ၂၀၂၃ နံၣ်လံာ်လံၤန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဒုး ဒီးမၤအၢမၤနးဝဲထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖျၢၣ် အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဘၣ်ဒိထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်ခွဲးယာ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤဝဲအါမံၤအကျါ မ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤဟးဂီၤထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖျၢၣ် အတၢ်စုၤလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်, တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ကမုၢ် ကျိၣ်စ့ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤ, တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်ဆူၣ်, မၤဆါပယွဲ, ဒီးမၤသံမၤဂီၤကမုၢ်သ့ၣ်တဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒိန့ၣ်အသိး, ပယီၤသးမိၤစိရီၤအံၤ စးထီၣ်သ့ၣ်ကဒါစ့ၢ်ကိးဝဲ “တၢ်လံာ်တၢ်” သန့ လၢကီၢ်ပယီၤဒိတဘၣ်ညါအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဒိသိးသးဖိၣ်စုကဝဲထီၣ်ဒါသး မိၤစိရီၤသ့ၣ်တဖျၢၣ် သုတဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိ, ကျိၣ်စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ, ဒီးတၢ်ဂ့ၤတၢ်ကျိၤတၢ်ကစီၣ်သ့ၣ်တဖျၢၣ်အဂီၢ်, သးမိၤစိရီၤအံၤ တြီဃာ်ဝဲ ဒုဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖျၢၣ်အတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ, မုၢ်ကျိၤဝဲကွံာ်, တၢ်ဖိးအိၣ်မၤအိၣ်အကျါအကျဲ ဒီးပုၤဂွံ ဝိတၢ်လိာ်ဘၣ် အတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့ၣ်တဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသးမိၤစိရီၤအံၤ ဖိၣ်န့ၣ်ဆူၣ်, မၤဆါပယွဲ, ဒီးမၤသံစ့ၢ်ကိးဝဲ ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်အါမး ဒိဖျိအဝဲသ့ၣ်ပာ်ကမၢ်ဝဲလၢအမၤသကိးတၢ်ဒီး သးဖိၣ်စုကဝဲထီၣ်ဒါတၢ်သ့ၣ်တဖျၢၣ် မ့တမ့ၢ် န့ၣ်လီၤပာ်ဃုာ်ပာ်ဂီၢ်လၢ ကမုၢ်တၢ်ထီၣ်ဒါသးမိၤစိရီၤ အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖျၢၣ်အပူၤအဃိန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမံၤညါ ပယီၤသးသ့ၣ်တဖျၢၣ်မၤကမၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲ တၢ်မၤလီၤမၤဆူၣ်ပုၤကညီအကွီၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်, ပာ်ဃုာ်ဒီးပိာ်မုာ်ပိာ်မၤ ဒီးဖိဒိဖိသ့ၣ်လၢ တၢ်မၤလီၤမၤဆူၣ်အိၤတနီၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဒိပုၤဝဲပိာ်တၢ်, ပုၤဒုးနဲၣ်ကျဲ, ဒီးပုၤဒိသဒါတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖျၢၣ် န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢတၢ်မၤလီၤမၤဆူၣ်အိၤသ့ၣ်တဖျၢၣ်အံၤ တဘျီတခိၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်သ့ၣ် ဒုာ်လဲာ်အဝဲသ့ၣ်ဒိ ပုၤမၤပျီကွံာ်မ့ၢ်ပိာ် သ့ၣ်တဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ပိာ်မုာ်ပိာ်မၤသ့ၣ်တဖျၢၣ် တူၢ်ဘၣ်ဝဲပယီၤသးမိၤစိရီၤအတၢ်မၤဆါပယွဲအၢအသိးသီအကလုာ်ကလုာ် ပာ်ဃုာ်ဒီးသ့ၣ်ထံးမုာ်ခွါအတၢ်မၤဆါပယွဲသ့ၣ်တဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသးမိၤဒီးအ သးခိၣ်သးန့ၣ် လၢတၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်တၢ်လံာ်အိၤ ဒိပုၤလၢအမၤကမၢ်ဝဲသ့ၣ်ထံးမုာ်ခွါအတၢ်မၤဆါပယွဲ လၢအအိၣ်ဒီးအကျါအကျဲလီၤတၢ်လီၤဆဲး လၢကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီၣ်က လံာ်ထံးအပူၤသ့ၣ်တဖျၢၣ်န့ၣ် ပူၤဖျဲးဒီးဝဲလၢတၢ်စံၣ်ညီၣ် ဒီးတၢ်ဟံးထီၣ်ဂွံဝိန့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢသးမိၤစိရီၤဟံးန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢ ၂၀၂၃ နံၣ်လံာ်လံၤန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်မၤအါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ အတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါ ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖျၢၣ် လၢကီၢ်ပယီၤဒိတဘၣ်ညါအပူၤ ဒိဖျိတၢ်သ့ၣ်ကျိၤဖးဒိၣ် ဒီးတၢ်ဟံးခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤ သ့ၣ်တဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒိဖျိပယီၤသးကဘီယူၤအတၢ်ဟံးခးလီၤတၢ် ဒီးအတၢ်ခးလီၤနီၤစိကျိၤဖးဒိၣ် လၢထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖျၢၣ်အိၣ်တၢ်ဆိးတၢ်အလီၢ်အဃိ, ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖျၢၣ်ဘၣ်ကွံာ်ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲဒီး တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး ဒီးတၢ်သံတၢ်ပုၤအါမးန့ၣ်

လီ၊ ပယီသုးကဘီယူအတၢ်ဟဲခးလီတၢ် ဒီးအတၢ်ခးလီနီၤစါကျိဖးဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မၤဘၣ်ဒိဟးဂီၤစ့ၢ်ကီးဝဲ ကမျါ အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် ဟံၣ်, တၢ်မၤလိက့ၢ်, တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒး, တၢ်ဆါဟံၣ်, ဒီးတၢ်ဘျီတၢ်ဘါ အလီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. KHRG အတၢ်မၤနီၣ်မၤဃါပၢ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢ ထဲတနံၣ်ညါအံၤအတီၢ်ပူၤန့ၣ်, ပယီသုးကဘီယူ အတၢ်ဟဲခးလီ တၢ်လၢကီၢ်ပယီမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ အိၣ်လံဝဲအစ့ၤကတၢ် ၉၅ ဘျီလံ ဒီးပုၤသံပုၤဘၣ်ဒိဒီဖျိကဘီ ယူတၢ်ခးလီတၢ် အိၣ်ဝဲအစ့ၤကတၢ် ၁၃၄ ဂၤလံန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢပယီသုးအတၢ်ခးလီနီၤစါကျိဖးဒိၣ်တခီ အိၣ်လံဝဲ အစ့ၤကတၢ် ၂၄၉ ဘျီ လံ ဒီးပုၤသံပုၤဘၣ်ဒိအိၣ်လံဝဲအစ့ၤကတၢ် ၃၈၄ ဂၤလံန့ၣ်လီၤ. ပယီသုးအတၢ်မၤဘၣ်ဒိထံဖိကီၢ်ဖိ ကမျါသ့ၣ်တဖၣ် အခွဲးအယၢ် ဒီးထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ် လၢအကဲထီၣ် တ့ၢ်လံအသးဖးယံၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဃ့ၢ်မ့ၢ်ဖျိး ဒီး ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ပယီသုးမိၤစိရိၤအံၤ တြီဃာ်, မၤဟးဂီၤ, ဒီးဟံးန့ၢ် ဆူၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ် အတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်လီၢ်အါပူၤ လၢကီၢ်ပယီမ့ၢ် ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ န့ၣ်လီၤ.

ဒ်သိးတၢ်ကဘျါရဲလီၤဝဲတၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်အတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် လၢကီၢ်ပယီပူၤ အဂီၢ်, အရ့ၤဒိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ကဘၣ်ဃုထံၣ်ဒီးဟံပနီၣ်ဝဲ တၢ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိ န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျီအပုၤတၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤ လၢကဒိကန့ၣ်ဝဲထံဖိကီၢ်ဖိလၢကီၢ်ပယီပူၤသ့ၣ် တဖၣ် အတၢ်ဃုထီၣ် ဒီးဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအကြးဝဲဘၣ်ဝဲတံၣ်တံၣ်ဖျါဖျါ ဒ်သိးကဟံးထီၣ်ဝဲပယီ သုးမိၤစိရိၤအ ခိၣ်အနၢ် လၢအမၤကမၢ်ကွီၢ်မ့ၢ်အာသီအကလုာ်ကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ် အရ့ၤတုၤလီၤတီၤလီၤဘၣ်န့ၣ်, ထံဖိကီၢ်ဖိကမျါလၢ ကီၢ်ပယီပူၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဆဲးတူၢ်ဘၣ်ဒိဝဲ ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်အတၢ်မၤပယွဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ, လၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဖျါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်မုၢ်န့ၢ်အံၤ KHRG ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်ဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဖျါခိၣ်န့ၢ်ပုၤ ဘၣ်မူဘၣ်ဒါ ဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂၤ ပဒိၣ်ပပုၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးက

- အာၣ်လီၤတူၢ်လိၣ်လၢပယီသုးမိၤစိရိၤအံၤ မ့ၢ်ဝဲပုၤအခိၣ်သ့ၣ် လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ် လိၣ်ဘၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးမ့ၢ်ပုၤလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဘၣ်ဃ့ၢ်မ့ၢ်ဖျိးအါအါဂီၢ်ဂီၢ် လၢကီၢ်ပယီ ပူၤခဲအံၤန့ၣ်လီၤ.
- ကဘၣ်ဟးဆဲးဝဲတၢ်ဆဲးလီၤစုမုၢ်ကျါဒီးပယီသုးမိၤစိရိၤ, တၢ်ကွဲမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ရိၣ်ဖိၣ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်အ ဝဲသ့ၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢအဖိးသဲးစး တမံၤဂ့ၢ်တမံၤဂ့ၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.
- ဟးဆဲးမၤသကိးတၢ်ဒီးပယီသုးမိၤစိရိၤ လၢဒုးယၢ်ဂ့ၢ်ဝီမ့ၢ်ဂ့ၢ်, မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွဲၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, ဒီးတၢ်မၤသကိးလၢအဂုၤအဂၤ တမံၤဂ့ၢ်တမံၤဂ့ၢ် လၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲ ပယီသုးမိၤစိရိၤအတၢ်မၤပယွဲထံဖိကီၢ်ဖိကမျါအခွဲးအယၢ်သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်တက့ၢ်.
- ဆိၣ်ထွဲစၢၤ တၢ်ပတုၢ်ဆါန့ၢ်ပယီသုးမိၤစိရိၤ ကဘီယူသိ, ကျိၣ်စ့အတၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤခီဖျိ သိဒီးကံၤသဝံသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးတၢ်ဖိၣ်ဃံးပယီသုးမိၤစိရိၤ အခိၣ်အနၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.
- ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတကီၢ်ခါတၢ်ဃိထံသ့ၣ်ညါ ဒီးကွီၢ်ဘျီအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးတၢ်ကလိၣ်ကွီၢ်ဝဲ ပယီ သုးမိၤစိရိၤအခိၣ်အနၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဒ်န့ၣ်အသိး, ဃုထံၣ်န့ၢ်ကျိၤကျဲအသီသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိး တၢ်ဟံး ထီၣ်ဝဲသုးမိၤစိရိၤအခိၣ်အနၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အရ့ၤ ဒီးတၢ်လိၣ်ကွီၢ်အဝဲသ့ၣ် ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.
- ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုၤတၢ်တၢ်ကရၢကရိၤ/လီၢ်ကဝီၤကမျါတၢ်ကရၢကရိၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးပုၤတၢ်စုၣ်စုၣ် လၢ အမၤတၢ်လၢ တၢ်ဒိသဒါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်အဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ဖိးတၢ်မၤဒီး အတၢ်ကတိၤန့ၢ်ခဲးတၢ် လၢတၢ်ဒိ သဒါ ဒီးတၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် လၢကီၢ်ပယီပူၤအဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.

- မၤဂ့ၤထီၣ်ဒီးမၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအကျိၤအကျဲ လၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရိ ဒီးကလုာ်ဒုၣ်တၢ်ကရၢကရိ သ့ၣ်တဖၣ်မၤတ့ၢ်ဝဲ ဒ်သိးတၢ်ကမၤလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်ဝဲ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤကလုာ်ဒုၣ်ကူၣ်သ့ဝဲၤကျိၤ ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီဖျိတၢ်ဟ့ၣ်ကျိၣ်စ့ တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဆူၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုၤတၢ်တၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ် အအိၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.
- မၤသကိးတၢ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုၤတၢ်တၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအကျိၤအကျဲမူၢ်မူၢ်နီၢ်နီၢ် လၢပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ် တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် လၢထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.

တၢ်ဆဲးကျိး

စီၤန့ၢ်ဆူ - hsue@khr.org

နီၢ်ဖိလါ - nawpawlah@khr.org